

ΟΙ ΑΣΤΙΚΕΣ ΟΧΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΣΤΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ»

του Θόδωρου Νάσινα, ΠΜ,
Μέλους της συντονιστικής επιτροπής

Στο τεύχος 303 του Τεχνογραφήματος ανακοινώθηκε το σχέδιο δράσης του ΤΕΕ/ΤΚΜ για το «Αστικό Περιβάλλον και τη βελτίωση της καθημερινότητας του Πολίτη στη Θεσσαλονίκη». Στόχος των σχετικών δράσεων είναι η ανάδειξη των σημαντικότερων οχλήσεων («των μικρών-μεγάλων προβλημάτων που ταλανίζουν την καθημερινότητά μας») και η διαμόρφωση εφαρμόσιμων προτάσεων. Πρόσφατα κείμενα και προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνουν ένα μέτρο τόσο της σημασίας των προβλημάτων αυτών διεθνώς αλλά και των προωθούμενων τρόπων αντιμετώπισής τους. Τα δεδομένα αυτά, εκτός του ότι αποτελούν σημαντικά στοιχεία για τη διαμόρφωση των δράσεων του προγράμματος του ΤΕΕ/ΤΚΜ, παρουσιάζουν γενικότερο ενδιαφέρον για την περίπτωση της Θεσσαλονίκης.

Η Στρατηγική για το Αστικό Περιβάλλον

Οι αστικές περιοχές της Ευρώπης αντιμετωπίζουν πλήθος προκλήσεων που εντάσσονται στην γενικότερη κατηγορία της «ποιότητας ζωής» και περιλαμβάνουν περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα. Μεταξύ αυτών κεντρική θέση έχουν η κακή ποιότητα της ατμόσφαιρας, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η ηχορύπανση, τα στερεά και υγρά απόβλητα, κτίρια χαμηλής αισθητικής ή ετοιμόρροπα, κλπ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 11 Ιανουαρίου 2006, υιοθέτησε μια θεματική στρατηγική για το αστικό περιβάλλον με σκοπό «να βοηθήσει τα κράτη μέλη, τις περιφερειακές και τις τοπικές αρχές να βελτιώσουν τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των ευρωπαϊκών πόλεων». Η στρατηγική έχει ως σκοπό την ορθότερη εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των αντίστοιχων πολιτικών της ΕΕ σε τοπικό επίπεδο, μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και ορθών πρακτικών μεταξύ των τοπικών αρχών.

Οι λόγοι που αναφέρονται ως σημαντικοί για την υιοθέτηση της στρατηγικής είναι ότι:

- Οι ευρωπαϊκές πόλεις πρέπει να είναι αειφόρες και να προσφέρουν υψηλή ποιότητα ζωής, ώστε ο κόσμος να θέλει να ζει και να εργάζεται σ' αυτές.
- Τέσσερις στους πέντε ευρωπαίους πολίτες διαβιούν σήμερα σε πόλεις, και η ποιότητα της ζωής τους επηρεάζεται άμεσα από την κατάσταση του αστικού περιβάλλοντος.
- Οι ευρωπαϊκές πόλεις πρέπει να είναι ελκυστικές στις επιχειρήσεις ώστε να θέλουν να επενδύουν σ' αυτές.

Οι κύριες δράσεις που υπάγονται στη στρατηγική είναι:

- Παροχή συμβουλευτικών κατευθύνσεων και οδηγιών για ολοκληρωμένη διαχείριση του περιβάλλοντος και για σχέδια αειφόρων αστικών μετακινήσεων.
  - Υποστήριξη για ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών ανά την ΕΕ.
  - Δημιουργία διαδικτυακής πύλης για τις ανάγκες των τοπικών αυτοδιοικήσεων.
  - Διάθεση πόρων μέσω του Ταμείου Συνοχής και των Διαρθρωτικών Ταμείων για σχετικές δράσεις.
- Η Επιτροπή εξέτασε την περίπτωση να θεσπίσει υποχρέωση των μεγάλων πόλεων να συντάσσουν σχέδια για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών θεμάτων στις καθημερινές τους δραστηριότητες και διαχείρισης των αστικών μετακινήσεων. Ωστόσο, τελικά η Στρατηγική υπόσχεται μόνον επιπλέον τεχνική βοήθεια για τη σύνταξη τέτοιων σχεδίων.

Αποτύπωση της κατάστασης και αξιολόγηση των επιδόσεων

Στη Στρατηγική δηλώνεται ότι σημαντικό στοιχείο αποτελεί η συνεχής παρακολούθηση της κατάστα-

σης του αστικού περιβάλλοντος: «Για να παρακολουθείται καθημερινά [η έμφαση δική μου] η αποτελεσματικότητα της παρούσας στρατηγικής χρειάζονται προσβάσιμα δεδομένα για τις αστικές περιοχές.» Παρακάτω: «Η Επιτροπή θα εργασθεί για τη βελτίωση των ευρωπαϊκών δεδομένων που αφορούν θέματα του αστικού περιβάλλοντος έτσι ώστε να αξιολογηθούν διαχρονικά οι περιβαλλοντικές επιδόσεις των ευρωπαϊκών αστικών περιοχών.»

Αξιολόγηση της κατάστασης έχει ήδη πραγματοποιηθεί στα πλαίσια ενός «αστικού ελέγχου» [urban audit] του οποίου η πρώτη πλήρης έκδοση δη-

2. Ποιότητα στοιχείων. Στον «αστικό έλεγχο» υπάρχουν σημαντικότερα προβλήματα στα στοιχεία για τη Θεσσαλονίκη όπως έλλειψη (για πάρα πολλούς από τους δείκτες δεν έχουν δοθεί στοιχεία ενώ για αρκετούς τα δεδομένα υπάρχουν), λάθη και παρερμηνείες.

3. Κακή επίδοση. Δυστυχώς, έστω και με τα λιγοστά στοιχεία της πόλης προκύπτει ότι οι επιδόσεις της Θεσσαλονίκης είναι κάκιστες. Διακρινόμαστε ως η πόλη με τον μεγαλύτερο αριθμό ημερών ανά έτος υπέρβασης του ορίου συγκέντρωσης αιωρούμενων σωματιδίων (γνωστό μεν από προ-

μοσιοποιήθηκε στα τέλη του 2005. Ο «έλεγχος» αφορά 258 πόλεις στα 25 μέλη της Ένωσης συν Ρουμανία και Βουλγαρία και περιλαμβάνει περισσότερους από 200 περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και οικονομικούς δείκτες. Στην αξιολόγηση περιλαμβάνονται η Θεσσαλονίκη και άλλες 8 πόλεις της Ελλάδας.

Οι αξιολογήσεις είναι πλέον συχνές δράσεις τόσο της ίδιας της ΕΕ όσο και άλλων φορέων καθώς θεωρείται ότι αποτελούν:

- Εργαλεία για την παρακολούθηση της κατάστασης σε πεδία όπως το περιβάλλον, οι κοινωνικές συνθήκες, η διείσδυση νέων τεχνολογιών, κλπ.
- Μέσα πίεσης για «συμμόρφωση» σε οδηγίες και στόχους, ουσιαστικά για «παραδειγματισμό» με την μέθοδο «name and shame», δηλαδή «κατονόμασε και ντρόπιασε».
- Στοιχεία που επιχειρήσεις και οργανώσεις λαμβάνουν υπόψη τους στις επενδύσεις τους.

Οι αξιολογήσεις, είτε ως «έλεγχοι» [audits] είτε ως «συγκριτική αξιολόγηση» [benchmarking], καλύπτουν ποικίλες δραστηριότητες ή πεδία. Εκτός από τον «αστικό έλεγχο», άλλες πρόσφατες εφαρμογές περιλαμβάνουν μια «συγκριτική αξιολόγηση» για τις αστικές μετακινήσεις, ένα σύστημα παρακολούθησης [monitor] των πόλεων με γνώμονα τα δεδομένα που ενδιαφέρουν τις επιχειρήσεις και τις δημοσκοπήσεις του Ευρωβαρόμετρου (π.χ. το ειδικό Ευρωβαρόμετρο Νο 156 για την ποιότητα ζωής σε 32 πόλεις).

Εξετάζοντας την παρουσία της Θεσσαλονίκης προκύπτουν τρεις πρώτες ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις:

1. Απουσία. Από τις τέσσερις αξιολογήσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, η Θεσσαλονίκη είναι απύσαστα στις τρεις. Η απουσία είναι αποτέλεσμα τόσο της έλλειψης τοπικού ενδιαφέροντος για συμμετοχή όσο και δείγμα της έλλειψης έντονου διεθνούς προφίλ.

γούμενες αναφορές για την ΕΕ των 15, αλλά όχι ότι αυτό θα επιβεβαιωνόταν και για τα 27 κράτη του «ελέγχου») και ως η πόλη με το τέταρτο μικρότερο ποσοστό της έκτασής της που διατίθεται για χώρους πράσινου.

Αν και δεν υπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεία για την βαρύτητα και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των «ελέγχων», η παρουσία αλλά και η «καλή» επίδοση φαίνεται ότι αποτελεί ένα σημαντικό δεδομένο για το διεθνές προφίλ κάθε πόλης. Μια ένδειξη για την βαρύτητα αυτής της κατάστασης προσφέρει η επιχειρηματική έρευνα που προαναφέρθηκε. Σε μια ερώτηση για τις πόλεις όπου θα σκέφτονταν να εγκατασταθούν οι επιχειρήσεις, ειδικά στην ευρύτερη περιοχή μας, η Θεσσαλονίκη δεν αναφέρεται καθόλου ενώ 10 επιχειρήσεις αναφέρουν την Αθήνα (που ήταν στις κεντρικές πόλεις της έρευνας) και άλλες 10 αναφέρουν την Σόφια (που δεν ήταν στις κεντρικές πόλεις, αλλά αναφέρθηκε αυθόρμητα από τους ερωτώμενους). Αν θέλουμε να βελτιώσουμε το διεθνές προφίλ της πόλης μας χρειάζεται τόσο η αντιμετώπιση των προβλημάτων της όσο και η εκμετάλλευση κάθε ευκαιρίας για έστω απλή παρουσία στις αντίστοιχες έρευνες.

Η στρατηγική για το αστικό περιβάλλον διατίθεται στο http://europa.eu.int/comm/environment/urban/pdf/com_2005_0718_el.pdf

Τα αποτελέσματα του αστικού ελέγχου βρίσκονται στον δικτυακό τόπο www.urbanaudit.org

Η συγκοινωνιακή συγκριτική αξιολόγηση στο <http://www.transportbenchmarks.org/>

Το επιχειρηματικό monitor στο <http://www.cushwake.com/cwglobal/jsp/researchLanding.jsp?Country=EMEA&Language=English>.

Τα αποτελέσματα του Ευρωβαρόμετρου 156 στο www.urbandaudit.org/UAPS%20leaflet.pdf ■